דיעזעס בלאַטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך אונד קאָסטעט זאממט „פרייטאג-ביילאגע“ נור:

☞ גאנץ-יעהריג 8 גולדען, האלב-יעהריג 4 גולדען, פיערטעל-יעהריג 2 גולדען. ☜

Neue Jüdische Pester Zeitung

דיעזעס בלאַטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואָך אונד פ[רייטאג]
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג . . . 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג . . . 4 גולדען ע. וו.
פיערטעליעהריג . . 2 גולדען ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליעהר' 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען.
דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאַטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין דער בוכהאנדלונג דעס מאָריץ בוריאן, בודא-פעסט (מאראקקאנערהויז)
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 59, ערסטער יאהרגאנג | פעסט, פרייטאג, כב׳ אלול התרמ״ד | Budapest, den 12. September 1884.

„נייע יידישע פעסטער צייטונג.“

פרענומעראציאָנס-פרייז: גאנצ-יעהריג 8 גולדען, האלב-יעהריג 4 גולד׳, פיערטעל-יעהריג 2 גולדען.

☞ יענע אונזערער געעהרטען פרענומעראנטען, דערען אבאָננעמענט מיט 15. סעפטעמבער אבלייפט, ערזוכען וויר ערגעבענסט, דאסזעלבע פריינדליכסט מאָגליכסט באלד ערנייערן צו וואָללען, דאמיט דיא רעגעלמעסיגע צוזענדונג דעס בלאטטעס קיינע שטאָרונג ערלײדע. אללע צושריפטען אונד געלד-זענדונגען פיר דיא „נייע יידישע פעסטער צייטונג“ זינד צו אדרעססירען אן:

Moritz Burian in Budapest.

═ נייא איינטרעטענדע אבאָננענטען ערהאלטען דיא ביזהער ערשיענענען פאָרטזעטצונגען דעס פעלליעטאָנס, „טאנטע חיה, דיא לאנדרעבעצין“, אונד דיא 8 ליעפערונגען דער „פרייטאג-סעפאראט-ביילאגע“, ענטהאלטענד דיא ביאָגראפיען דעס ר׳ יונתן איבעשיטץ, ר׳ אליהו ווילנא אונד ר׳ יחזקאל לאנדוי זצ״ל, זאממט פאָרטראַטס, גראטיס צוגעזענדעט.

דער רוסישע קאיזער אין ווארשוי.

איבער דען אויפענטהאלט דעס רוסישען קאיזער-פאארעס אין ווארשוי טרעפפען נור וועניגע נאכריכטען איין, דא אללע טעלעגראממע, דיא אבגעזענדעט ווערדען זאָללען, פאָן דער פאָליציא גענוי געפריפט אונד — ווענן זיא מיספאללען — אויך אונטערדריקט ווערדען.

איינע ווארשויער דעפעשע פאָם 10-טען דיעזעס מעלדעט בלאָס פאָלגענדעס: אלס דאס קאיזער-פאאר פאָרגעסטערן אין דיא קירכע פוהר, איבערדרייכטע איין היעזיגער בירגער זיינער מאיעסטעט איין געזוך. אים ערסטען איגענבליקע ערשראק זיינע מאיעסטעט. דאָך ליעס דער קאיזער דען וואגען האלטען אונד פערשפראך דעם ביטטשטעללער דיא ערפיללונג זיינעס געזוכעס. טראָטצדעם ווארדע דער ביטטשטעללער גלייך דאריף פערהאפטעט. — אלס דאס קאיזער-פאאר פאָרגעסטערן אבענדס אינס טהעאטער פוהר, געריעטה דיא קאיזערליכע עקוויפאש צווישען צוויא טראמוואי- (פפערדע-באהנ-) וואגען, וואס לייכט איין גראָסעס מאלהער צור פאָלגע העטטע האבען קאָננען. אין איהרער אנגסט וואָללטע דיא קאיזערין אוים דעם וואגען שפרינגען. דער קאיזער היעלט זיא יעדאָך צוריק, דער נונמעהר זעלבסט אוים דעם וואגען שפראנג אונד מיט הילפע דעס קוטשערס אונד צוויא בירגער דען וואגען בעפרייטע. — ביים עמפפאנגע דער דאמען דורך דיא קאיזערין ווארען בלאָס דיא פרויען דער האָהערען אָפפיציערע אונד בעאמטע ערשיענען, דאָך וואר קיינע איינציגע דעם האָהערען פאָלנישען אדעל אנגעהאָריגע דאמע צו זעהען. אויף דעם באללע, דען גענעראל גורקא אים קאָניגליכען שלאָססע פעראנשטאלטעטע, איזט פאָן דען איינגעלאדענען 806 פערזאָנען קוים דיא האָלפטע ערשיענען. דיא בירגערשאפט ווארשוי׳ס אונד דער פאָלנישע אדעל פעהלטען גאָנצליך. — געסטערן בעזוכטע דאס קאיזער-פאאר דאס מיליטער-שפיטאל אונד מעהרערע וואָהלטהעטיגקייטס-אנשטאלטען. — היטע אבענדס ווארדען דיא קאָנזולן עסטעררייך-אונגארנס, דייטשלאנדס, פראנקרייכס אונד איטאליענס צו איינעם „דינער“ געלאדען. אבענדס 9 אוהר פוהר דאס קאיזער-פאאר נאך דער פעסטונג נאָוואגעאָרגיעווסק, וואָ דער נאמענסטאג דעס קאיזערס געפייערט ווערדען ווירד. (זיעהע נאכטראג.)

רעדע דעס מיניסטער-פרעזידענטען טיסאָ.

— פראָגראמם פיר דען נאָכסטען רייכסטאג. —

וויא וויר אין אונזערער פאָריגען נוממער געמעלדעט, טראף מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ פאָרגעסטערן (מיטטוואָך) אין גראָסוואַרדיין איין, אום דאס „דעפוטירטען-מאנדאט“ ענטגעגענצונעהמען. דיא שטאדט וואר צו עהרען זיינער עקסצעללענץ פעסטליך געשמיקט. איין צאהלרייכעס, פאָרנעהמעס פובליקום ערוואַרטעטע דיא אנקונפט דעס מיניסטער-פרעזידענטען אם באהנהאָפע, דער אום 9 אוהר 10 מינוטען אין בעגלייטונג דעס אָבערגעשפאנס באראָן דאַרי, וועלכער איהם ביז טשעפפא ענטגעגענגעפאהרען וואר, פערנער זיינעס ברודערס, דעס גראפען טיסאָ, אונד זיינעס זאָהנעס, שטעפאָן טיסאָ, איינטראף אונד מיט בעגייסטערטעם עליען-רופע עמפפאנגען ווארדע. דער בירגערמייסטער פראנץ שאל ריכטעטע אן זיינע עקסצעללענץ איינע בעגריסונגס-רעדע, וועלכע מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ מיט דען וואָרטען ערווידערטע: „עמפפאנגען זיא, מיינע געעהרטען הערען, מיינען דאנק פיר דיא אן מיך געריכטעטען הערצליכען וואָרטע! איך ערשיען מיט גראָסער פריידע אין איהרער מיטטע, אום מינדליך מיינעם דאנקע אויסדרוק צו געבען, פיר דאס מיר וויעדער-האָלט ערוויעזענע פערטרויען! יעדער אויגענבליק, דען איך אין דיעזער שטאדט פערברינגע, רופט אין מיר דיא עראיננערונג אן דיא גליקליכסטען שטונדען מיינעס לעבענס וואך!“ — —

אים גאסטהאָפע „צום שווארצען אדלער“ וואר פיר דען מיניסטער-פרעזידענטען איינע רעדנער-ביהנע ערריכטעט. נאך 10 אוהר בעטראט הערר פאָן טיסאָ דען ריעזיגען זאאל, וועלכער פאָן איינעם צאהלרייכען אונד איינטעללינענטען פובליקום דיכט בעזעטצט וואר. אויף דער גאלעריע צו דען ביידען זייטען דעס זאאלעס נאהמען דיא פאָרנעהמסטען דאמען פלאטץ. נון בעגאן הערר פאָן טיסאָ זיינע רעדע, דיא איהרעם הויפט-אינהאלטע נאך דעריעניגען, וועלכע זיין ברודער, גראף לודוויג טיסאָ, איניגע טאגע פריהער אין דיטשאָ-סענט-מארטאָן היעלט, ציעמליך גלייך וואר. דער מיניסטער-פרעזידענט זאגטע:

„טהייערע מיטבירגער! איך קאם ניכט גלייך נאך מיינער וואהל צום דעפוטירטען אין איהרע מיטטע, דאמיט מאן ניכט זאגע, איך וואָללע „קאָרטעשקעדירען“. וואס דיא אייסערע פאָליטיק בעטריפפט, בין איך איבערצייגט, דאס דער פריעדע ניכט באלד געשטאָרט ווערדען ווירד. איך וואר בעשטרעבט, דאס גלייכגעוויכט צווישען דען איננאהמען אונד אויסגאבען אין אונזערעם שטאאטס-הויזהאלטע הערצושטעללען. וויר מוסטען דאהער אויף מאנכעס ניטצליכע פערציכטען, אום אונס אין קיינע וויטערען אויסגאבען צו שטירצען. וואָ עס זיך יעדאָך דארום האנדעלטע, דיא קולטור אונד בילדונג צו פאָרדערן, דא דורפטע ניכט געשפארט ווערדען, דא דורך איין זאָלכעס שפארען אן אונרעכטעם אָרטע דאס לאנד איינע טיעפע שאָדיגונג ערלײדען ווירדע.“

„וויר מיססען אינדעס (זאגטע דער רעדנער וויטער) בעציגליך דעס ליבעראלען פאָרטשריטטעס פאָרזיכטיג צו ווערקע געהען, אָהנע דען פאָרטשריטט זעלבסט אויפצוגעבען! (לעבהאפטע צושטיממונג.) אין אונגארן עקסיסטירט ליידער איינע שטארקע בעוועגונג, אום דאס פריעדליכע צוזאממענלעבען דער אים לאנדע פאָרהאנדענען פערשיעדענען שטאממע אונד קאָנפעססיאָנען צו צערשטאָרען. — נאמענטליך ווירד פאָן געוויססער זייטע דאהין געשטרעבט, געגען דיא איזראעליטישען בירגער דיעזעס לאנדעס נייד אונד האס צו ערוועקען! דיעזעס פערדערבליכע שטרעבען ווארדע פאָם אויסלאנדע איינגעשלעפפט. — דער אונגארישע שטאאט איזט שטארק גענוג, אום זאָלכע שטראָפליכע וויהלערייען צו בעזיעגען, דאָך וויעדערשטרעבטע עס מיינעם רעכטסגעפיהל, דאס דיא דורך שמאָלזע העטצער אירעגעפיהרטען אונוויססענדען לייטע מיט דעם לעבען אָדער מיט דעם פערלוסטע דער פרייהייט ביסען, וועהרענד דיא העטצער זעלבסט, דיא איהרע פערברעכען צו פערהימליכען וויססען, אונגעשטראפט בלייבען זאָללען! אללײן אונגעשטראפט דורפטען דיא אירעגעפיהרטען שאָן אוים דעם גרונדע ניכט בלייבען, וויל דיעס נור צו וויטערען פערברעכען ערמונטערט העטטע!“

„עס גיבט צאהלרייכע ביישפיעלע, דאס שטאאטס-מאָננער אויך דאנן ניכט צו האָרטערען מאסנאהמען גרייפען וואָללטען, ווענן דיא פרייהייט פאָן איינצעלנען אין שטראָפליכער וויזע מיסברויכט ווארדע! עס גיבט אבער אויך דאפיר צאהלרייכע ביישפיעלע, דאס שטאאטס-מאָננער זאָלכע מיסברייכע אלס פעראנלאססונג בעטראכטעטען, אום דיא פרייהייט זעלבסט אבצושאפפען! — איך בין דיעסבעציגליך גאנץ אנדערער מיינונג. איך וויל דיא פרייע מיינונגס-אייסערונג אונד דיא פרייהייט דער בעוועגונג, זעלבסט „אין איהרען אויסשרייטונגען“, רעשפעקטירען. אללײן וואָ דיא פרייהייט דאצו מיסברויכט ווירד, אום געגען איינען געוויססען שטאממ אָדער איינע געוויססע קאָנפעססיאָן נייד אונד האס וואכצורופען, דא מוס דער רעגירונג דיא געוואלט איינגערימט ווערדען, אן דיעזע איבעלשטאָנדע האנד אנצולעגען אונד זעלבע שאָנונגסלאָז אויסצוראָטטען! דיא איינרייםונג איינער זאָלכען געוואלט פערדיענט אבער דאָך וואָהל יעדע רעגירונג, פאָן דער מאן איבערצייגט איזט, דאס זיא דיעזע געוואלט נור אים אינטערעססע דעס לאנדעס אויסאיבען ווירד!“ (לעבהאפטער בייפאלל.)

„וואס דיא רעגעלונג דעס אָבערהויזעס בעטריפפט, זאָ מוס דאָך צוגעשטאנדען ווערדען, דאס ניכט יעדער מיטגליעד דעס אָבערהויזעס זיין דארף, בלאָס וויל ער צופאָלליג איינער „מאגנאטען-פאמיליע“ אנגעהאָרט. אויך דיא אָבער-געשפאָנע האבען ניכט דאס רעכט, מיטגליעדער דעס אָבערהויזעס צו זיין. עס מוס פערנער דאס ביזהעריגע אונרעכט אויפהאָרען, דאס דיא ווירדענ-טראָגער איינינער קאָנפעססיאָנען אוים דעם אָבערהויזע אויסגעשלאָססען בלייבען! (אונד וויא דענקט הערר פאָן טיסאָ איבער דיא פערטרעטער דער יידישען קאָנפעססיאָן?) איך בין אויך דאפיר, דאס האָכפערדיענטע מאָננער צו לעבענס-לאָנגליכען מיטגליעדערן דעס אָבערהויזעס ערנאננט ווערדען מאָגען!“

„איך וואר אנפאנגס געגען דיא פערלאָנגערונג דער פארלאמענס-דויער. אללײן דיא היילזאָמען וואהל-אומטריעבע פעראנלאססטען מיך צור אָנדערונג מיינער דיעספאָלליגען אורשפרינגליכען אנזיכט. היטע בין איך פיר איינע פערלאָנגערונג דער פארלאמענס-דויער אויף 5 יאהרע, דאמיט דאס לאנד ניכט גאר זאָ הייפיג דורך דיא וויהלערייען אנלאָסליך דער וואהלען אין אויפרעגונג אונד קאָסטען פערזעטצט ווערדע.“

סטענס ניכט צו וואונדערן, ווענן דער דייטשע פאָבעל דורך אונד דורך פאָם אנטי-סעמיטיסמוס פערגיפטעט איזט. יענער טהייל דער ארבייט מאָלטקעס, דער זיך אויף דיא „יודען אין פאָלען" אין פריהערען צייטען בעציעהט, לויטעט וויא פאָלגט:

„האנדעל אונד פערקעהר וואַרען גראָססטענטהיילס אין האַנדען דער יודען, וועלכע גאנץ זאָ, וויא וויר זיא געשילדערט, ביז אויף אונזערע צייט פאָרטבעשטאַנדען זינד. דיעס פאָלק מוסטע דאהער אויך וועגען זיינער אונגעהייערען פערמעהרונג איין הויפּטאויגענמערק דער רעגירונגען, פאָרציגליך פיר עסטעררייך אונד רוסלאנד, ווערדען."

„דא דיא יודען שאָן הייראטען, דא זיא קוים אוים דער קינדהייט טרעטען, זאָ זעהען זיא זיך אויך פריה פאָן איינער צאהלרייכען פאמיליע אומגעבען. איהרע צאהל איזט דאהער אויך אין איינעם אונגלויבליכען פערהעלטניססע געשטיעגען, אונד מאן דארף אננעהמען, דאס זיא אין אללען בעפאָלקערונגס-טאבעללען צו גערינג אנגעגעבען ווירד, ווייל דיא יודען זיך נאָך אימער דער צאַהלונג אויף אללע ווייזע צו ענטציעהען זוכען."

„פאָן איהרער פערברייטונג, נאמענטליך אין דען שטאַדטען, ווירד מאן זיך דורך נאכשטעהענדע אנגאבען איבערצייגען."

„פאָזען צאַהלט 25,000 איינוואָהנער, דאפאָן 5000 יודען, וועלכע מיטהין איין פינפטעל דער גאנצען בעפאָלקערונג אויסמאכען."

„ווארשוי, מיט 130,000 איינוואָהנערן, האטטע אים יאהרע 1807 עטווא 9000 יודען, אים יאהרע 1822 האטטען זיך דיעזע בערייטס אויף 27,000 אינדיווידוען פערמעהרט אונד בילדעטען עבענפאללס איין פינפטעל דער איינוואָהנערשאפט."

„לעמבערג צאַהלט פאָן 50,000 איינוואָהנערן 15,000 יודען, וועלכע אלזאָ בייגאהע איין דריטטעל דער בעפאָלקערונג דיעזער שטאדט אויסמאכען."

„אין ווילנא זינד פאָן 50,000 איינוואָהנערן גאר 30,000 יודען, אלזא צווייא פינפטעל, אונד אין בראָדי פאָן 25,000 איינוואָהנערן, 17,000, אלזאָ צוויי-דריטטעל אללער איינוואָהנער זינד יודען. אללערדינגס זינד דיא יודען אויף דעם פלאטטען לאנד ניכט אין דיעזעם מאסע צאהלרייך, דעננאָך איזט איהרע מענגע אויך אונטער דעם געזיכטס-פונקט דער פראָווינצבעפאָלקערונג אויפפאללענד."

„דיא פראָווינץ פאָזען האט 980,000 איינוואָהנער, דאפאָן 70,000 יודען, וועלכע אלזאָ איין פיערצעהנטעל דער בעפאָלקערונג אויסמאכען. גאליציען צעהלט אונטער 4,000,000 איינוואָהנערן 300,000 יודען, אלזאָ איין דרייצעהנטעל, דאס קאָניגרייך פאָלען פאָן 3,700,000 איינוואָהנערן 400,000 יודען, איין ניינטעל; ליטויען, סאמאָגיציען, וואָלהיניען, וויים-רוסלאנד, אוקראינע אונד פאָדאָליען פאָן 8,800,000 איינוואָהנערן 1,300,000 יודען, אָדער איין זעבסטעל דער בעפאָלקערונג."

„דיא געזאממט-בעפאָלקערונג דער אָביגען פאָרמאלס פאָלנישען לאַנדער בעטראַגם 17,480,000 זעעלען, דאפאָן 16,410,000 כריסטען אונד 2,070,000 י ו ד ע ן."

„דיא יודען בילדען דעמנאך מעהר אלס דען אכטען טהייל דער פאָלנישען בעפאָלקערונג אונד איבערשטייגען דיא בעוואָהנער-צאהל פאָן קאָניגרייכען, וויא ווירטטעמבערג, זאכסען אָדער דאַנעמארק, נאָך בעטראַכטליך. — אין דען פראָווינצען, וואָ דיא יודען אם וועניגסטען צאהלרייך זינד, איזט דער פיערצעהנטע, אין אנדערען שאָן דער ניינטע מענש איין יודע, אין דען בעדייטענדסטען שטאַדטען דעס לאַנדעס הינגעגען איזט מינדעסטענס דער פינפטע מענש איין יודע, אין איינגען אבער זינד פאָן דרייא איינוואָהנערן צווייא יודען."

„ווענן דיעזע פרעמדען פאָרמאלס אוים דען שטאַדטען אין דיא פאָרשטאַדטע פערוויעזען וואורדען, זאָ האבען זיא יעטצט איהרערזייטס יעדע „פאָרשטאדט" צור „ש ט א ד ט" געמאכט. איהר בעצירק איזט איינע ארט פאָן טהאָר אוים צווייא פפאָהלען (שטאנגען) מיט איינעם קווער איבערצאָגענען אייזען-דראהט (ערוב) בעצייכנעט. ניכט זעלטען ערהעבט זיך דיא געמויערטע סינאגאָגע שטאָלץ איבער דיא אוים באלקען געפיגטע, אינגערליך בונט-געשמיקטע, אבער פערפאללענע קירכע. דיא וואָהנונגען דער יודען זינד אין דען לאנד-שטאַדטען צוואר עבענפאללס עלענדע היטטען, אבער דאָך בעססער אלס דיא דער כריסטליכען בירגער. דיא טראכט דער איזראעליטען איזט אים גאנצען לאנד דיעזעלבע, אונד גאנץ אָריענטאליש; שווארצע וואללענדע געוואַנדער ביז אן דען גירטעל מיט פיעלען האַקכען געשלאָססען, אונד ביז אן דיא קנאָכעל הינאברייכענד, זעלבסט אים זאָממער האָהע פעלץ-מיטצען אונד דארונטער איין שווארצעס קאָפפכען, געשאָרנעס הויפט-האאר מיט אויסנאהמע פאָן צווייא „לאנגען רינגעל-לאָקען" אן יעדער זייטע אונד אונגעשאָרנעם בארט. דאבייא טראגען זיא, אויסער אויף רייזען, שטעטס פאנטאָפפעלן.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

נ א כ ט ר א ג.

— דער רוסישע קאיזער אין ווארשוי. —

אוים ווארשוי ווירד פאָם .9 דיעזעס טעלעגראפירט: „אלס דיא שטאַדטישע דעפוטאציאָן געסטערן דעם קאיזער „בראָד אונד זאלץ" איבערריכטע, זאגטע זיינע מאיעסטעט: „איך ביטטע, דען איינוואָהנערן ווארשוי'ס מיינען דאנק אויסצושפרעכען! איך בין זעהר ערפרייט, היער צו זיין!" אבענדס בעזוכטע דאס קאיזער-פאאר דאס טהעאטער. דיא „איללומינאציאָן" דער שטאדט ערליטט איינע גראָססע שטאָרונג דורך העפטיגען רעגען. — הייטע, אום 11 אוהר, עמפפינג דער קאיזער דיא ציוויל-בעהאָרדען, וועהרענד דיא ק א י ז ע ר י ן אום 12 אוהר דיא האָפ-פאַהיגען דאמען עמפפינג. אבענדס פינדעט איין באלל ביים גענעראל-גובערנער ג ו ר ק אָ שטאטט, צו וועלכעם 806 איינלאדונגען ערגאנגען זינד. — אם .11 דיעזעס (מאָרגען) פינדעט אוים אנלאס דעם נאמענס-פעסטעס דעם קאיזערס בייא האָפע איין „גאלא-דינער" (פעסט-מאהל) שטאטט. — דאס פערהאלטען דער בעפאָלקערונג איזט אים אללגעמיינען איין ווירדיגעס אונד אנשטאַנדיגעס.

געשעפטסבעריכט

פ ר ע ס ב ו ר נ ע ר ש ל א כ ט - פ י ע ה - מ א ר ק ט. דער אויפטריעב צום פרעסבורנער שלאכט-פיעה-מארקטע אם .8 סעפטעמבר. בעטרוג 1785 שטיק. דאפאָן וואַרען 1109 אונגארישע, 258 דייטשע, 35 גאליציישע. דיא פרייזע וואַרען: אונגארישע פרימא-וואַארע 61—63 גולדען דייטשע פרימא-וואַארע 60—63 גולד', פאָלנישע וואַארע 60 ביז 61 גולד. אללעס פער 100 קילאָ.

ו ו י ע נ ע ר ש ל א כ ט - פ י ע ה מ א ר ק ט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 8. סעפטעמבר בעטרוג 2457 שטיק. דאפאָן וואַרען: 7[illegible]6 אונגארישע, 1400 פאָלנישע אונד 310 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאָגראמם: אונגארישע מאסט-אָכסען האָכפרימא 55-63 גולד. פאָלנישע 56-62 גולד. אונד דייטשע 52-63 גולד.

וואססער-שטאנד דער דאָנויא.

פרעסבורג 2.59, קאָמאָרן 2.42, בודאפעסט 2.20, מאָהאטש 2.78, נייזאטץ 3.33, פאנטשאָווא 1.82, אָרשאָווא 2.65.

וואססער-שטאנד דער טהייס.

מ.-סיגעט 0,97, וו.-נאמעני 2.46, טאָקאי 2.53, סאָלנאָק 2.70, סעגעדין 2.52.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

העררען ש' ש' אין פ' (בוקאָווינא); מ' ש' אין נ' ה'; ה' ג' אין טש'; ש' טש' אין מ' ס' י'; מ' ק' אין ס' (בוקאָווינא); א' ש' אין ב'; וו' וו' אין א' ק': איהרע לאָזע זינד ניכט געצאָגען. העררן א' ק' אין ק' ה': דאס פראנליכע בלאטט ערשיינט נאָך. — העררן וו' וו' אין ס' אישט': וויר ווערדען נאַכסטענס דאס געזעטץ נאכזעהען.

☛ דיא רעדאקציאָן אונד אדמיניסטראציאָן דער „נייען יידישען פעסטער צייטונג" בעפינדעט זיך אין דער בוכדרוקערייא דעם העררן מאָריץ כ ו ר י א ן אין בודאפעסט, וואָהין אללע צושריפטען אונד זענדונגען צו אדרעססירען זינד. אדרעססע:

Moritz Burian in Budapest.

נייא איינטרעטענדע אבאָננענטען ערהאלטען דען אנפאנג דעם נייען פאָלליעטאָנס, „טאנטע ה י ה, דיא לאנד-רעבעצין", וויא אויך דיא 6 פאָרטזעטצונגען אונזערער „פרייטאג-סעפאראט-בייא לאגע", ענטהאלטענד דיא ביאָגראפיען דעם ר' יונתן א י ב ע ש י ט ץ, ר' א ל י ה ו ו ו י ל נ א אונד ר' יחזקאל ל א נ ד ו י זצ"ל, זאממט פאָרטראַטס, גראטים צוגעזענדעט.

פיר דיא רעדאקציאָן פעראנטוואָרטליך: מ' עהרענטהייל.

פריעדריך דעטשיני

דראָגוען- אונד קרייטער - האנדלונג

בודאפעסט, אים מאראָקקאנער-הויזע,

עמפפיעהלט

זיין רייכהאלטיגעס לאגער פאָן זעממטליכען מעדיקאמענטען, קאקאו-פולפער, קינדער-נעהרמעהל, פיינע פארפומעריען, טהעע, רום, טאָאלעטט-זייפען, וויי צען-בייצע, בלוי-שטיין, טהיער-היילמיטטעל, אָטהערישע אָלע צור ערצייגונג אללער גאטטונגען בראננט-ווייגע אונד ליקערע. — אדרעססע.

Friedrich Detsinyi

in Budapest, Marokkanerhaus.

3—3

בעאכטענסווערטהע אנצייגע!

איך ערלויבע מיר, מיינע פעהערטען גלויבענסברידער אויפמערקזאם צו מאכען, דאס בייא מיר שטעטס איין רייכהאלטיגעס לאגער אללער גאטטונגען ס פ ר י ם, מ ח ז ו ר י ם 9-טהייליג, 5 טהייליג, 4-טהייליג אונד 2-טהייליג, מיט דייטשער, יידישער אונד אונגארישער איבערזעטצונג אין פיינען אונד שטארקען איינבאַנדען בילליגסט פאָררעטהיג האבע. גראָססעס לאגער יאראסלויער אונד קאָלאָמעער פיינסטער ש א פ ו אָ ל ל ט ל י ת י ם פאָן 5, 6, 8, 9 ביז 13 פל', קינדער אונד בר מצוה ט ל י ת י ם פאָן 70 קר' ביז 2 פל' 50 קר', עכטע ז י י ד ע ן ט ל י ת י ם פרימא קוואליטעט פאָן 8 ביז 12 פל', גאָלד- אונד זילבער-באָרטען פאָן 3 ביז 9 פל' פיר עכט גאראנטירט. כשרה ת פ ל י ן מיט ר צ ו ע ו ת קליין אָדער גראָס א 2 פל', פיר ניכט כשר צאהלע 10 פל' שטראפע. ש ו פ ר ו ת פעהלער-פרייא מיט וואונדערבארעם קלאנגע פאָן 3 פל' ביז 3 פל' 50 קר'. גראָססעס לאגער געשטעמפעלטער ג ע ש אַ פ ט ס - ש ר י י ב - ב י כ ע ר, ש ו ה ל - ב י כ ע ר, פ א פ י ע ר. ש ר י י ב - אונד צ י י כ ע נ - ר ע ק ו ו י ז י ט ע ן, ש"ס, ר מ"ב ם, ט ו ר י ם, ר ב א ל פ ס, אללער גאטטונגען ח מ ש י ם נ"ך אונד מ ש נ י ו ת שטארק אין לעדער געבונדען; פיינסטע ג ע ב ע ט - ב י כ ע ר מיט יידישער אָדער דייטשער אונד אונגארישער איבערזעטצונג, אין סאמט, פערלמוטטער אָדער לעדער געבונדען פאָן 2 ביז 6 פל'. דרך חיים, קרבן מנחה סידר מיט תהילים מעמדות מיט מיינען שטארקעם לעדער-איינבאנד 2 פל'. בייא בעשטעללונגען ביטטע גענויא דיא אדרעססע אונד פאָסט אנצוגעבען. — אויפטראַגע פאָן 10 פל' אויפוואַרטס ווערדען פראנקאָ צוגעזענדעט.

בעשטעללונגען ווערדען געגען נאכנאהמע שנעללסטענס אויסגעפיהרט.

B. Stammberger,

Buchhändler und Buchbinder in Miskolcz (Ungarn)

Gegründet im Jahre 1869. 4—4

וויכטיג פיר רעגאליען-פעכטער.

רום, שליוואָוויטץ, טרעבער, ליקערע אונד עססיג

ערצייגט מאן אָהנע אפפאראטע בילליגסט מיט דען עססענצען אונד אעטהערישען אָלען פאָן

ארנאָלד וואטטעריך

בודאפעסט, טאבאק-גאססע, געגענאיבער דעם איזראעליטישען טעמפעל.

אָפפערירע פערנער: הויזענבלאזע, וויינבאָקעטס, גליצערין, ענטזייערונגס-פולווער עטצ.

אָפפערירע פערנער: הימבערזאפט אונד ציטראָנען-זאפט פיר גאזעע-פיללונג.

מאניפולאציאָנס-ביכער אין אללען שפראכען גראטיס. 5—4

Budapest, 1884, Eigenthum und Druck v. MORITZ BURIAN.

Für die Redaction verantwortlich: M. EHRENTHEIL.

אנערקעננונג (רעציפּירונג) דער יידישען רעליגיאָן זאָרגע טראגען, אום דיעזען טיטעל אויך פֿאָן יידישעם שטאַנדפּונקטע פֿאָלל אונד גאַנץ צו פֿערדיענען! —

* („פּעשטי נאפּלוֹ" איבער דיא רעדע טיסאָ׳ס.) דיעזעס בלאַטט מאכט איבער דיא רעדע טיסאָ׳ס אין גראָסוואַרדיין פֿאָלגענדע טרעפֿפֿליכע בעמערקונג: „הערר פֿאָן טיסאָ וויללֿ דיא אנטי־סעמיטישען וויהלערייען יעטצט אונטערדריקען. דאס עראיגנערט אן איינען מענשען, דער ערסט דאמאלס מיט דער פֿייער־שפּריטצע ערשיינט, ווענן דער בראנד בערייטס געלאָשט איזט! ווארום האט ער דען אנטי־סעמיטיסמוס ניכט דאמאלס אונטערדריקט, אלס דערזעלבע ווירקליך אין געפֿאהר־דראָהענדער וויזע וויטהעטע? דאס וואר דאמאלס, אלס דער טיסאָ־עסלארער פּראָצעס פֿערהאנדעלט וואורדע, אָדער אלס דיא יודען־פּליגדערונגען אין פֿערשיעדענען געגענדען דעס לאנדעס אן דער טאגעס־אָרדנונג ווארען! דאמאלס האט דער מיניסטער־פּרעזידענט עבען ניכטס געטהאן! הייטע נון, אלס דער אנטי־סעמיטיסמוס בערייטס אים ערלאָשען בעגריפֿפֿען איזט, דא טריטט הערר פֿאָן טיסאָ צו גונסטען דער יודען אויף! אללײן ער פֿאכט אייגענטליך היערדורך נור פֿאָן נייעם דאס פֿייער אן, אינדעם מאן זאגען ווירד, דאס איינע דער גראָסטען עררונגענשאַפֿטען דעס לאנדעס, דיא „פּרעס־פֿרייהייט", בלאָס דען יודען צו ליעב בעשראַנקט ווירד!" — נון, עס איזט וואהרשײנליך, דאס הערר פֿאָן טיסאָ פֿאָר אללעם דען אויסגאנג דעס טיסאָ־עסלארער פּראָצעססעס דעסהאלב שטיללשווייגענד אבוואַרטעטע, דאמיט דיא אונשולד דער יודען אונד דיא ניעדערטראכט דער יודען־פֿיינדע פֿאָרערסט אללער וועלט קלאר ווערדע. דא דיעס נון בערייטס דער פֿאלל, שרייטעט ער צור אונטערדריקונג דער יודען־פֿרעססערישען וויהלערייען איין.

* (צור מאָנארכען־צוזאממענקונפֿט.) אויס בערלין ווירד טעלעגראַפֿירט: „קאיזער ווילהעלם אונד ביסמארק ווערדען נאַכסטען זאמסטאג אבענדס (מאָרגען) נאך פּאָלען אברייזען, אום מיט קאיזער אלעקסאנדער III צוזאממענצוטרעפֿפֿען. דיא צוזאממענקונפֿט האט דיא בעפֿעסטיגונג דעס פֿריעדענס צווישען דען מאַכטען דעס „פֿעסט־לאנדעס" צום צוועקע. אויף דען אויסדרוק „פֿעסט־לאנד" ווירד יעטצט גראָסעס געוויכט געלעגט, דא ביסמארק פֿאָן ענגלאנד, וועלכעס בעקאנטליך ניכט מעהר צום זאָגענאנטען אייראָפּעאישען „פֿעסטלאנדע" געהאָרט, זאָנדערן אין „אינזעל־רייך" בילדעט, ניכטס וויססען מאג." (אבער דער דײטשע קראָנפּרינץ איזט יא דאָך דער שוויגערזאָהן דער ענגלישען קאָניגין. דיא אויגענבליקליכע שפּאננונג צווישען דײטשלאנד אונד ענגלאנד קאנן אלזאָ אונמאָגליך איינען דויערנדען, ערנסטען כאַראקטער האבען!)

* (קאָניג הומבערט אין נעאַפּעל.) וויר האבען בערייטס אין פֿאָריגער נוממער געמעלדעט, דאס דער איטאליענישע קאָניג נאך נעאפּעל גערייזט, וואָ עבען יעטצט דיא כאָלערא אם העפֿטיגסטען וויטהעט, אום דורך פּערזאָנליכעס איינגרייפֿען נאך מאָגליכקייט הילפֿע צו ברינגען. נון ווירד אויס נעאפּעל פֿאָם 10. דיעזעס געמעלדעט: „קאָניג הומבערט בעזוכטע, פֿאָם פּרינצען אמאדעאוס אונד דען מיניסטערן דעפּרעטיס אונד מאנציני בעגלײטעט, דיא בעדייטענדסטען בירגערליכען אונד מיליטערישען כאָלערא־שפּיטעלער. דער קאָניג גינג פֿאָן בעטט צו בעטט, זעלבסט צו דען שאָן אים שטערבען ליעגענדען, אונד ערמוטהיגטע דורך פֿריינדליכע אנשפּראכען דיא קראנקען. גלײכצײטיג אָרדנעטע זיינע מאיעסטעט יענע מאסרעגעלן אן, דיא צו ערגרייפֿען זינד, דאמיט קיינע פֿערטהייערונג דער לעבענס־מיטטעל פּלאטצגרייפֿע. דער קאָניגליכע בעזוך אין דיעזעם קריטישען אויגענבליקע מאכטע אויף דיא בעפֿאָלקערונג איינען טיעפֿען איינדרוק. איין זיכערהייטס־וואכמאנן פֿאָן דער קאָניגליכען בעגלײטונג וואורדע פֿאָן דער כאָלערא בעפֿאללען. אין איינער איינציגען שטראסע קאמען אין איינער שטונדע 30 כאָלערא־פֿאַללע פֿאָר. וויא עס הייסט, זינד זייט מיטטערנאכט איבער 800 ערקראנקונגען צו פֿערצייכנען. צאהלרייכע איינוואָהנער פֿערלאססען איילינגסט דיא שטאדט. אלל דאס שיכטערט דען קאָניג ניכט איין, זאָנדערן ווירד דערזעלבע אויך נאָך דיא אַרמערען שטאדט־פֿירטעל בעזוכען, וואָ דאָך דיא הילפֿע אם נאָטהיגסטען איזט! — אין נעאפּעל זינד געסטערן 750 ערקראנקונגען אונד אונגעפֿעהר 350 טאָדעס־פֿאַללע אן דער כאָלערא פֿאָרגעקאָממען. אין אללען שטאַדטען איטאליענס, נאמענטליך אבער אין ראָם, ווערדען פֿיר דען ליעברייכען קאָניג גראָסארטיגע הולדיגונגס־קונדגעבונגען פֿאָרבערייטעט.

* (אבשפּעררונג דער אייזענבאהן־וואגאָנס.) אויס בערן (שווייץ) ווירד פֿאָם 11-טען דיעזעס טעלעגראַפֿירט: וועגען דער העפֿטיגען כאָלערא אין איטאליען אונטערזאגטע דיא שווייצערישע „כאָלערא־קאָממיססיאָן" דען איבערגאנג דער איטאליענישען אייזענבאהן־פּערזאָנענוואגען אונד פּאָסט־וואגען אויף שווייצערישעס געביעט. דיא רייזענדען מיססען אומשטייגען אונד איהרע רייזע מיט שווייצערישען אייזענבאהן־וואגאָנס פֿאָרטזעטצען.

* (איינע שטיפֿטונג פֿאָן יודען ערריכטעט!) דיא יידישען שפּיריטוס־פֿאבריקס־אינהאבער, ברידער נײמאנן אין אראד, האבען איינע שטיפֿטונג אים בעטראגע פֿאָן 10,000 גולדען ערריכטעט אונד צוואר צום אנדענקען דעססען, דאס זיינע מאיעסטעט, אנלאַסליך זיינעס יינגסטען אויפֿענטהאלטעס אין אראד, אויך איהרע שפּיריטוס־פֿאבריק מיט איינעם אללערהאָכסטען בעזוכע בעעהרט האט. אלליאַהרליך, אם טאגע דיעזעס אללערהאָכסטען בעזוכעס, נעמליך אם 31. אויגוסט, זאָלל דיא האַלפֿטע דער צינזען דיעזער שטיפֿטונג אן 5 געווערבע־שילער, אונד דיא אנדערע האַלפֿטע אן ארבייטער פֿערטהיילט ווערדען, דיא עטווא אין דער פֿאבריק בעשאַדיגט וואורדען. — דיעזע שטיפֿטונג האט אלזאָ איינען „פּאטריאָטישען" אונד איינען „הומאניטאַרען" כאראקטער!

* (קאטהאָלישע גייסטליכע — אויסגעוויעזען!) אויס פּעטערסבורג ווירד בעריכטעט: „ניכט נור דיא יודען האבען אין פֿאָלגע רעליגיאָזער בעשראַנקונגען הינזיכטליך איהרעס אויפֿענטהאלטעס אין רוסלאנד צו ליידען, זאָנדערן אויך דיא ניכט היער צושטאַנדיגען קאטהאָלישען גייסטליכען. יינגסט ערשיענען אין אָדעססא צו איינער זיטצונג דער „אלטערטהומס־פֿאָרשער" צוויא געלעהרטע אויס עסטערייך. דיא פּאָליצײא ערפֿוהר יעדאָך אלסבאלד, דאס דיא ביידען מאַננער גייסטליכע זינד, אונד ליעס זיא זאָגלייך אויס דער שטאדט אויסוויזען. דיא פּאָליצײא שטיטצטע זיך היעבײא אויף איין אלטעס געזעטץ, קראַפֿט דעססען פֿרעמדען קאטהאָלישען גייסטליכען, אָהנע בעזאָנדערע ערלויבניס, דער אויפֿענטהאלט אויף רוסישעם באָדען אונטערזאגט איזט! דיא ביידען מאַננער וואורדען פֿאָן איינעם פּאָליצײ־בעאמטען צום שיפֿפֿע בעגלײטעט, אום זיא צור זאָפֿאָרטיגען אברייזע צו נאָטהיגען. דער גובערנער פֿאָן אָדעססא ערפֿוהר יעדאָך אים לעטצטען אויגענבליקע פֿאָן דעם פֿאָרפֿאללע אונד געשטאטטעטע, דאס דיא ביידען פֿרעמדען גייסטליכען אן דער זיטצונג טהיילנעהמען זאָללען. — אללענפֿאללס זינד אין רוסלאנד אויך דיא קאטהאָליקען גלייכזאם אים „גלות"! — אונד איינעם זאָלכען שטאאטע זאָללטען זיך טראָטצדעם דײטשלאנד אונד עסטערדייך־אונגארן אננאַהערן! —

* (גראָסער דיעבשטאהל אים פּעסטער צענטראל־באהנהאָפֿע.) דעם קעזמארקער קויפֿמאנן, הערען ב׳ שפּיטצער, וואורדע אם 9-טען אבענדס אים צענטראל־באהנהאָפֿע דער ראָק אויפֿגעשניטטען אונד אויס דעמזעלבען איינע בריעפֿטאשע מיט 2500 גולדען געשטאָהלען. דער צענטראל־באהנהאָף איזט ערסט פֿאָר וועניגען טאגען עראָפֿפֿנעט וואָרדען — אונד

נאטירליך דאָפּפּעלטען קוממער אונד פֿערדרוס פֿערורזאכטע. מאן האטטע אלזאָ ניכט איינמאל דאס מיטטעל, איהן דורך ענטציעהונג דער שפּייזען צו בעשטראָפֿען אונד אויף בעססערע וועגע צו נאָטהיגען! מאן פֿערמוטהעטע, דאסס דאס אונגעראטהענע קינד אירגענד בײא קאָללעגען פֿערקאָסטיגט ווירדע! דאפֿאָן, דאס דיא „פֿראנקיסטען" דען קליינען יצחק אין איהרע געוואלט בעקאממען, האטטען דיא עלטערן אויך דיא געריינגסטע אהנונג ניכט!

אונד דיא „בורג" דעם יאקאָב פֿראנק צאָג דאס יונגע קינד, וועלכעס אָהנעהין אללע אנלאגען צום באָזען האטטע, פֿאָרמליך אין דיא האָללע. דאָרט לערנטע עס, דאס יודענטהום אונד אללעס, וואס דאראן איזט, גרינדליך פֿעראכטען. מאן קעננט יא דיא פֿערדערבליכען גרונדזאַטצע, אויף דענען דיא פֿראנקיסטען־סעקטע בערוהטע! דיעזע לויטעטען דאהין, דאס עס פֿאָללקאָממען גלייכגילטיג זייא, אָב מאן דעם יודענטהומע, דער כריסטליכען רעליגיאָן אָדער דעם מאָהאממעדאניסמוס אייסערליך אנגעהאָרע; אים איננערען ברויכט מאן קיינע דיעזער רעליגיאָנען אנצוערקעננען, זאָנדערן בלאָס דען „מעססיאס", נעמליך דען יאקאָב פֿראנק, אנצובעטען, וועלכער דער שטעללפֿערטרעטער גאָטטעס אויף ערדען איזט! דעסהאלב נאהם יא יאקאָב פֿראנק וועהרענד זיינעס אויפֿענטהאלטעס אין דער טירקייא, אָהנע אללע געוויססענסביססע, דען מאָהאממעדאנישען גלויבען אן. אונד עס קאָסטעטע איהם עבענזאָווענינג געוויססענסביססע, אלס ער שפּאטער ניכט נור פֿערזאָנליך צום קאטהאָליציסמוס איבערטראט, זאָנדערן טויזענדע זיינער אנהאַנגער עבענפֿאללס צור אננאהמע דער טויפֿע פֿערלייטעטע. אין אָפֿפֿענבאך בעזוכטע פֿראנק דיא קאטהאָלישע קירכע. דאס געהאָרטע יעדאָך נור צו זיינעם שווינדעל, אום זייטענס דער כריסטען פֿאָר אנפֿעכטונגען בעוואהרט צו זיין, פֿערריכטעטע ער יא דאס געבעט אינמיטטען זיינער אנהאַנגער־שאאר אימער אויף אָפֿפֿענעם פֿעלדע, אונטער פֿרייעם הימעל.

אין דיעזעם קרייזע נון וואורדען דעם קליינען יצחק גרונדזאַטצע אונד לעהרען איינגעפּראַגט, דיא איהם פֿיר זיין גאנצעס לעבען פֿערהאַנגניספֿאָלל וואורדען. איינסט ערפֿוהר מאן, דאס ער אם „פּסח" אונטער איינעם בוימע אויף דעם פֿעלדע, וואָ דיא פֿראנקיסטען עבען איהר געבעט פֿערריכטעט האטטען, איין שטיק „חמץ" גענעססען האבע! מאן דענקע דאָך: „חמץ" אם „פּסח"! דיא נאכריכט פֿערברייטעטע זיך וויא איין לויפֿ־פֿייער אין גאנץ אָפֿפֿענבאך. פֿאָן דיעזעם טאגע אן וואורדע ער פֿאָן יונג אונד אלט אין דער געמיינדע ניכט מעהר „יצחק" גענאננט, זאָנדערן „עשו הרשע"! ער קאָננטע ניכט דורך דיא יודען־גאססע געהען, דא אללע קינדער איהם האָהנענד נאכריעפֿען: „דאָרט געהט ער, דער „חמץ־פֿרעססער", דער „עשו הרשע!" . . . דאס בלוט שטיעג איהם צו קאָפֿפֿע, אבער ניכט אויס רייע, דא עס פֿיר איהן לויט דער לעהרען דער „פֿראנקיסטען", איבערהויפּט מעהר קיינע זינדע גאב. אללײן ער גראָללטע דאריבער, פֿאָן לייטען פֿערשפּאָטטעט צו ווערדען, דיא נאָך זאָ דומם זינד, אויף דעם באָדען דעס אלטען יודענטהומס צו פֿערהארען אונד דיא רעליגיאָזען פֿאָרשריפֿטען געוויססענהאַפֿט צו בעאָבאכטען, דא זיא ניכט דאס גליק האטטען, אין דיא „געהיימניססע דער וואהרהייט", וויא זיא דיא „פֿראנקיסטען" לעהרטען, איינגעווייהט צו זיין! ער בריטעטע דאריבער, אן זיינען פֿעראַכטערן פֿריהער אָדער שפּאַטער עמפּפֿינדליכע ראכע צו איבען. — אונד זיין צאָרן זאָלל אלסבאלד נאָך מעהר גערייצט ווערדען. אויך דער ראבבינער ערפֿוהר, דאס יצחק אם „פּסח", אונטער איינעם בוימע ליעגענד, „חמץ" גענעססען האבע. ער ליעס דאהער דעססען פֿאטער, ר׳ פּינחס כ״ץ, רופֿען, אונד מאכטע דעם אונגליקליכען מאנן גלייכזאם פֿעראנטוואָרטליך פֿיר דאס שווערע פֿערגעהען זיינעס קינדעס. דיעזער אנטוואָרטעטע ניכטס. זיין הערץ וואר צו פֿאָלל, אום איין וואָרט צור רעכטפֿערטיגונג פֿאָרצוברינגען אונד צו בעווייזען, דאס ער זיינערזייטס ניכטס אונטערלאססען האבע, דאס קינד צו איינעם פֿראָממען יודען צו ערציעהען, לײדער אבער אָהנע ערפֿאָלג. שטומם פֿערליעס ער דאס צימער דעס ראבבינערס אונד שוואנקטע געבראָכענען מוטהעס נאך הויזע. היער אנגעלאנגט, שפּראך ער עבענפֿאללס קיין וואָרט; ער וואָללטע יא זיינער פֿראָממען אונד גוטהערציגען פֿרויא דען קוממער, דער אין איהרעם הערצען אָב דעם אונגעראטהענען זאָהנעס אָהנעהין נאגטע, ניכט נאָך פֿערגראָסערן. אללײן זיין געזיכט גליהטע אונד זיינע ליפּפּען צוקטען, וואס דער פֿרויא ניכט ענטגעהען קאָננטע. זיא זאה, דאס איהר מאנן פֿאָן איינער זעהר שווערען זאָרגע דורכוויהלט איזט. זיא פֿראגטע איהן אום דיא אורזאכע, ערהיעלט אבער קיינע אנטוואָרט. זיא צאָג זיך אין איינען ווינקעל דעם הויזעס צוריק אונד וויינטע ביטטערליך.

אין דיעזעם אויגענבליקע טראט יצחק אינס צימער. דער פֿאטער ערהאָב זיך אונד שטיעס דען באָזעוויכט מיט געבאללטען פֿיסטען אויס דער וואָהנונג, אינדעם ער איהם צוריעף: „גײע זאָללסט דוא מעהר מיינע שוועללע בעטרעטען!"

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

„וואס דאס געמײנזאמע „צאָלל-געביעט" בײדער רײכס-העלפטען בעטריפפט, זאָ בין איך דער מײנונג, דאס דאסזעלבע אויפרעכט צו ערהאלטען זײא, דא דאסזעלבע עבען פיר דיא אינטערעססען בײדער רײכס-העלפטען פאָן גראָסעם נוטצען איזט. זאָללטען וויר אײנסט וואהרנעהמען, דאס דיא עסטעררײכישע רײכס-העלפטע דאס געמײנזאמע צאָלל-געביעט צו אונזערם שאדען אויסבײטעט, דאנן בלײבט אונס יא אימטער דאס רעכט, דיא געמײנזאמקײט דעם צאָלל-געביעטעס צו קינדיגען אונד אן דיא גרענצע אונזערעס לאנדעס אײגענע צאָלל-שראנקען אויפצוריכטען. וויר העטטען וואָהל דיא מאכט, דיעס אויך הײטע צו טהון; אללײן דער איזט געוויס אונקלוג, דער ווירקליך אללעס טהוט, וואָצו ער נור דיא מאכט האט, וועגן ער היעדורך זיך זעלבער אײנען שאדען צופיגט!"

„שליעסליך וויל איך נאָך הערפאָרהעבען, דאס דער נאֶכסטע רײכסטאג אײן געזעטץ בעטרעפפס דער „פענזיאָנירונג דער שטאאטס-בעאמטען" שאפפען ווירד, דאמיט דיעזע פיר דאס וואָהל דעם שטאאטעס מיט פראָהליכען מוטהעס אונד מיט דאָפפעלטעם אײפער ארבײטען מאָגען!" — —

דיא ווירקונג דיעזער רעדע, וועלכע אײגענטליך אײן „ארבײטס-פראָגראמם" פיר דען נאֶכסטען רײכסטאג ענטהאֶלט, וואר אײנע אויסעראָרדענטליך גינסטיגע. דער מיניסטער-פראֶזידענט האט אינדעס נור וועניג מעהר געזאגט, אלס זײן ברודער, גראף לודוויג טיסאָ, אײניגע טאגע פריהער בערײטס אין דיטשאָ-סענט-מארטאָן פערקינדעט האטטע. דאָך בעציגליך דער אנטי-סעמיטישען אומטריעבע גינג דער מיניסטער-פראֶזידענט דענגאָך אום אײנען וויכטיגען שריטט ווײטער. לודוויג פאָן טיסאָ שפראך בלאָס דאפאָן, דאס בײא פרעס-פערגעהען, וועלכע „דיא פערהעטצונג געגען אײנע קאָנפעססיאָן" ענטהאלטען, ניכט מעהר דיא „געשוואָרענענ-", זאָנדערן דיא „אָרדענטליכען" געריכטע רעכט שפרעכען זאָללען. דער מיניסטער-פראֶזידענט ווינשט יעדאָך מעהר. ער פאָדערט, דאס מאן דער רעגיערונג דיא מאכט אײנרײמע, אום דיעזע איבעל-שטאֶנדע מיט שטארקער האנד צו בעזײטיגען!

וויר גראטולירען דעם מיניסטער-פראֶזידענטען צו דיעזעם מוטהפאָללען אויפטרעטען געגען דיא פערברעכערישען אנטי-סעמיטישען העטצער, אונד זינד וויר איבערצײגט, דאס דער רײכסטאג דער רעגיערונג גערנע דיא געוואלט אײנרײמען ווירד, אום אײנע בעוועגונג צו אונטערדריקען, וועלכע אײגענטליך דעם גאנצען לאנדע נור צום אונבערעכענבארען שאדען גערײכען מוס!

דאס נײע געווערבע-געזעטץ.

— אם 1-טען אָקטאָבער אין קראפט טרעטענד. —

(פאָרטזעטצונג.)

§. 11. בעציגליך יענער געווערבע, צו דערען אויסאיבונג אײנע „קאָנצעססיאָן" ערפאָרדערליך איזט, האבען זאֶממטליכע קאָמיטאטע אונד שטאֶדטע מיט געאָרדנעטעם מאגיסטראטע, „בינגען 6 מאָנאטען" נאך קונדמאכונג דיעזעס געווערבע-געזעטצעס אײן „שטאטוט" בעטרעפפס דער ערטהײלונג אײנער זאָלכען „קאָנצעססיאָן" פעסטצושטעללען. דאס „שטאטוט", וועלכעס פאָם מיניסטער פיר האנדעל אונד געווערבע, וויא אויך פאָם מיניסטער דעס אינערן, גענעהמיגט זײן מוס, קאנן פיר דיא אײנצעלנען געמײנדען, איהרען בעזאָנדערען פערהאֶלטניססען געמאֶס, אבווײכענדע בעשטיממונגען ענטהאלטען.

§. 12. אין דיעזעם „שטאטוטע" קאנן אויך דיא „צאהל" זאָלכער געווערבע בעשטיממט ווערדען, דאמיט, זאָבאלד דיעזע „צאהל" עררײכט איזט, קײנע ווײטערע „קאָנצעססיאָן" ערטהײלט ווירד. עבענזאָ קאנן דיא ערטהײלונג אײנער „קאָנצעססיאָן" פאָן דער „צופערלאֶססיגקײט דער פערזאָן" אבהאֶנגיג געמאכט ווערדען, וועלכע אום אײנע „קאָנצעססיאָן" זיך בעווירבט.

§. 13. דאס „מוזיצירען" קאנן אין גאסט-האֶפען, גאסט-הײזערן, ווירטהס-הײזערן, ביער-הײזערן, בראנגטווײן-שאֶנקען, קאפפע-הײזערן אונד קאפפע-שאֶנקען אויף אײנע „בעשטיממטע צײט" בעשראֶנקט אָדער גאֶנצליך אונטערזאגט ווערדען. — פערנער קאָננען ווירטהס-הײזער, ביער-הײזער, בראנגטווײן-שאֶנקען, קאפפע-הײזער אונד קאפפע-שאֶנקען פאָן „געוויססען גאסטען" אויסגעשלאָססען ווערדען. — עבענזאָ קאנן עס פערבאָטען ווערדען, דאס דיעזעלבען דעם נאכטס איבער „אײנע געוויססע שטונדע" הינויס אָפפען בלײבען! אויך קאָננען דערארטיגע געשאֶפטע אײנער בעהאָרדליכען איבערוואכונג אונד קאָנטראָללע אונטערוואָרפען ווערדען.

§. 14. דיא אויסאיבונג דעם טראָדלער-געשאֶפטעס קאנן פיר „געוויססע גאססען" אונטערזאגט ווערדען. דערארטיגע געשאֶפטע קאָננען פאָן דער פאָליצײ-בעהאֶרדע צו יעדער צײט אײנער אונטערזוכונג אונטערצאָגען ווערדען.

§. 15. דאס געווערבע דער „דיענסט-פערמיטטעלונג אונד דיענסטבאָטען-פלאצירונג" איזט פאָן אײנער „קויציאָן" אבהאֶנגיג צו מאכען. דיא „געביהרען" פיר דיענסט-פערמיטטעלונגען אונד דיענסטבאָטען-פלאצירונגען זינד אים „שטאטוטע" פעסטצושטעללען. — עס זינד אין זאָלכען געשאֶפטען אָרדנונגס-מאֶסיגע ביכער מיט פאָלגענדען רובריקען צו פיהרען: 1) דער נאמע דעססען, דער אײנע בעשאֶפטיגונג אָדער אײנען דיענסט זוכט; דיא נוממער זײנעס דיענסט-בוכעס, וויא אויך דיא בעצײכנונג דער בעהאָרדע, וועלכע דאס בוך אויסגעשטעללט האט. — 2) אויפצײכנונג דעס טאגעס, אן וועלכעם דער בעשאֶפטיגונג- אָדער דיענסט-זוכענדע זיך אנגעמעלדעט; — 3) דער נאמע דעסיעניגען, בײא וועלכעם יעמאנד מיט הילפע דעס פערמיטטלערס אײנע אנשטעללונג ערהאלטען האט; — 4) דיא טאקסע, וועלכע פיר דיעזע פערמיטטלונג אײנגעהאָבען ווורדע. — אין דיעזע ביכער, וויא איבערהויפט אין זאָלכע געשאֶפטע זעלבסט, קאנן דיא פאָליצײ-בעהאָרדע צו יעדער צײט אײנזיכט נעהמען.

§. 16. דאס רויכפאנג-קעהרער-געווערבע איזט אין דען שטאֶדטען אן „ארבײטס-בעצירקע" געבונדען; דאס הײסט: עס ווירד יעדעם רויכפאנג-קעהרער צור אויסאיבונג זײנעס געווערבעס אײן בעשטיממטער שטאדט-טהײל צוגעוויעזען. דיא טאקסען פיר דאס רויכפאנג-קעהרען מיססען אים „שטאטוטע" פעסטגעשטעללט זײן!

§. 17. פיר דיא פערזאָנען-בעפאָרדערונגס-פוהר-ווערקע קאָננען דיא „שטאנד-פלאֶטצע" בעשטיממט ווערדען. דיא פאהר-צײגע קאָננען נוממערירט ווערדען. דיא פאהר-טאקסען מיססען אים „שטאטוטע" פעסטגעשטעללט ווערדען.

§. 18. דאס טראֶגער- אונד לאָהן-דיענער-געשאֶפט איזט פאָן דער לײסטונג אײנער „קויציאָן" אבהאֶנגיג צו מאכען. דיא טראֶגער קאָננען מיט „נוממערן" פערזעהען ווערדען. אויך קאָננען דענזעלבען „בעשטיממטע שטאנד-אָרטע" אנגעוויעזען ווערדען. — עס מוס פיר דיעזע אים „שטאטוטע" בעשטיממט ווערדען: 1) אן וועלכען שטונדען דעס טאגעס זיא צום דיענסטע בערײט זײן מיססען; — 2) וועלכע ענטלאָהנונג זיא פיר איהרע דיענסט-לײסטונג פאָרדערן דירפען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פערשיעדענע נײאיגקײטען.

*(צו עהרען דעם מיניסטער-פרעזידענטען) ווארדע אם 10-טען דיעזעס אין גראָסווארדײן אײן „פעסט-באנקעט" פעראנשטאלטעט, צו וועלכעם אויך מעהרערע יידישע בירגער געלאדען ווארדען. דר' קאָהוט, ראבבינער דער פאָרטשריטטס-געמײנדע, היעלט אײנען געלונגענען טרינקשפרוך, אין וועלכעם ער העררן פאָן טיסאָ אלס דען „מאָזעס דעם ליבעראליסמוס" בעצײכנעטע. — איבריגענס מיסטע העררן פאָן טיסאָ צוערסט וועניגסטענס פיר דיא געזעטצליכע

פאָלליעטאָן.

טאנטע הודה, דיא לאנד-רעבעצין.

פאָן דר. סאמועל סטיאססני.

(7-טע פאָרטזעטצונג.)

„יא, יא! דיא דענקען אללעס פאָללקאָממען ריכטיג, (זאגטע דיא יונגע פרויא) אך! מײנע גוטע, ארמע מוטטער וואר נאָך גאר ניכט אלט, אבער קראֶנקליך. יאהרע לאנג וואר זיא אן דאס בעטט געפעססעלט, קוממער אונד קראֶנקליכקײט האבען זיא פריהצײטיג אינס גראב געבראכט"..

דער פרעמדע, קראנקע מאנן האָרטע אלל דאס מיט אײנעם ערשיטטערטען געפיהלע אן, אלס וועררע זײן „טאָדעס-אורטהײל" פערקינדעט וואָרדען!

„פיהרט מיך הינויף . . . פיהרט מיך הינויף (זאגטע נון דער קראנקע מאנן ביטטענד, נאכדעם ער אײניגע אויגענבליקע מיט קײכענדער ברוסט אום אטהעם ראנג) פיהרט מיך דאָך הינויף! איך קאנן ניכט לאֶנגער ווארטען . . . עס איזט מיר ניכט מאָגליך, לאֶנגער צו ווארטען!"...

דיא פרײנדליכע פרויא פיהרטע דען שלאָטטערנדען מאנן מיט אײניגער אנשטרענגונג אין דאס פיר איהן בעשטיממטע צימטער הינויף, ווארויף זיא זיך מיט דעם וואונשע: „שלאפען זיא רוהיג!" שלײניגסט ענטפערנטע.

אין דעם צימטער וואר עס שטילל אונד דונקעל. אײן טריבעס, אונגעפוצטעס ליכט וואר ניכט אים שטאנדע, דיא דונקעלהײט צו ערהעללען. דער קראנקע מאנן, דער זיך נון אללײן זאה, זעטצטע זיך אויף דאס בעטט, דען קאָפף אין דיא פאָלסטער פערגראבענד. דער אין איהם טאָבענדע אינגערע שמערץ האט דען לעטצטען רעסט זײנער קראֶפטע פאָללענדס ערשאָפפט אונד פערניכטעט.

„דער פאטער בלינד! . . דיא מוטטער טאָדט!" — שטאָהנטע ער ווידערהאָלט מיט זאָלכעם געפיהלע אינגערען שמערצעס, אלס ווירדע איהם דאס געוויססען צוגערופען האבען: „דו, דו אללײן, האסט אלל דאס אונגליק הערויפבעשוואָרען: דו ביזט אײן מוטטער-מאָרדער! דו טראֶגסט דיא שולד פיר דיא ערבלינדונג דײנעס פאטערס!" . . . .

וויא שרעקענס-געשפענסטער שטיעגען יעטצט דיא עראינגערונגען פערגאנגענער טאגע אין זײנעם פאָן קוממער דורכוויהלטען קאָפפע אויף. אך! וויא אנגענעהם ווארען דאָך דיא יאהרע, אין דענען יענע, וועלכע יעטצט בערײטס אין קאלטער ערדע רוהט, אונד יענער, דער, נונמעהר ערבלינדעט, עבענפאללס אײנעם טאָדטען גלײכט (סומא חשוב כמת), איהן נאָך אלס איהר „טהײערעס קינד" ליעבקאָזטען אונד מיט צאֶרטליכקײטען איבערהײפטען! וויא זעטצטע ער זיך דאמאלס איבער אללע לעהרען אונד ערמאהנונגען שטראֶפליכען זינגעס הינווענג, דיא איהם דיא געטרײען עלטערן אנגעדײהען ליעסען! וויא מיסאכטעטע ער דאמאלס דען קוממער זײנער עלטערן, דיא וועגען זײנער לאָזען שטרײכע פאסט טאֶגליך אין פערצווײפלונג געריעטהען!..

וועלך שווארצע בילדער אוים פערגאנגענען יאהרען צאָגען אין דיעזעם אויגענבליקע אן זײנער זעעלע פאָראיבער! וועלך טרויריגע, ניעדערשמעטטערנדע עראינגערונגען אוים דער צײט זײנער קינדהײט! וויא אָפט שאֶרפטע איהם דער פאטער אײן, פינקטליך אין דער סינאגאָגע צו ערשײנען! וויא רײך בעשענקטע דיא טרײהערציגע מוטטער דען לעהרער, דאס ער איהרעם זאָהנכען דיא מאָגליכסטע אויפמערקזאמקײט צו-ווענדע, דאמיט עס אין דער שולע וואס טיכטיגעס לערנע. דאָך „יצחק" — זאָ הייס ער נעמליך — בעזוכטע קײנע סינאגאָגע אונד פעראבשײעטע דיא שולע מעהר אלס אײנען קערקער. דאפיר געזעללטע ער זיך אבער מיט דעם נאָטשלאָזען אנהאנגע דעם יאקאָב פראנק, דער צו יענער צײט אין אָפפענבאך זײן אונוועזען טריעב אונד דורך זײנע בלענדענדע „האָף-האלטונג" ניכט נור יונגע קינדער, זאָנדערן איבערהויפט אללע אונוויססענדען לײטע, דיא נור נאָך דעם אײטעלן גלאנזע אורטהײלען, אן זיך צו לאָקען וואוסטע. דיא „פראנקיסטען" ווארען גאר אײפריגע „זעעלענשאכערער", וויא עטווא הײטע דיא ענגלישען „מיססיאָנסגעזעללשאפטען". זיא פערטהײלטען געלדער, געוואֶהרטען אללערלײא אונטערשטיטצונגען, אום איהרע שאאר דורך אײנען צו-וואכס פאָן אויסען אימטער מעהר צו פערגראָסערן. דעם יאקאָב פראנק פעהלטע עס יא ניכט אן דען היעצו נאָטהיגען מיטטעלן, דא זײנע צאהללײכען אנהאֶנגער אין גאליציען אונד אין רוסלאנד, דיא צו איהם שאארענווײזע, וויא צו אײנעם „הײליגען", נאָך אָפפענבאך וואללפאהרטעטען, געלד אין איבערפלוס מיטבראכטען, אום פיר איהר סעקטענ-וועזען אויך אין דײטשלאנד פעסטערן באָדען צו געווינגען. אויך דער קלײנע יצחק ווארדע פאָן דעם פערדערבליכען נעטצע אומשטריקט, וועלכעס דיא פראנקיסטישען זעעלענ-פאֶנגער אויסגעוואָרפען האטטען. ער ווארדע אים פאלאסטע דעם יאקאָב פראנק רײכליך בעווירטהעט. יצחק גינג אלזאָ ניכט בלאָס אין דיא שולע ניכט, זאָנדערן ער־שיען מיטטאגס אויך ניכט אים עלטערליכען הויזע צום שפײזען, וואס דער צאֶרטליכען מוטטער